

Nuri M. Çolakoğlu
Aytaç Demirci

BOĐAZIĐI'NDE YANAN MEŞALE

*Robert Kolej'den Günümuze
Bođaziđi Üniversitesi'nde Verilen Mücadele*

Remzi Kitabevi

NURI M. ÇOLAKOĞLU 1943 yılında İzmir’de doğdu. Robert Kolej’in ardından Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Diploması Dış İlişkiler Bölümü’nü bitirdi. 1969’dan bu yana gazeteci, radyo ve TV yayıncısı olarak TRT Dış Haberler Servisi, Alman Haber Ajansı DPA, İsveç Televizyonu STV, Alman WDR Radyosu, *Aydınlık* gazetesi, BBC Türkçe Bölümü, *Milliyet* gazetesi Londra Büro Şefi, sonra Yazı İşleri Müdürü, TRT Genel Müdür Başkanlığı olarak çalıştı. 1991’den bu yana Show TV, Cine 5, Olay TV, NTV, CNBC-E, Fenerbahçe TV, Romania Kanal D, TEB KOBİ TV kanallarının kuruluşunda ya da yeniden yapılanmasında görev aldı. CNN Türk’ün Başkanı olarak Doğan Medya Grubu’na geçti. Burada CNN Türk, ANS International Yapım Şirketlerinin Genel Müdürü ve *The Daily News* gazetesinin CEO’su olarak görev yaptı. Aralık 2014’te Doğan TV Holding’te Doğan Media International başkanlığı görevinden ayrıldı. Halen kurumsal tanıtım, medya eğitimi ve internet içeriği üretimi ile uğraşan NMC New Media Company Televizyonculuk ve Reklamcılık şirketinin Yönetim Kurulu Başkanlığı yapıyor. Birçok sivil toplum kuruluşunda görev yapan Çolakoğlu, Türkiye TV Yayıncıları Derneği’nin kurucu başkanlığını yapmıştır ve halen İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Yürütme Kurulu Üyesi, İstanbul Modern Mütevelli Heyet Üyesi, DEİK Türk Amerikan İş Konseyi Yönetim Kurulu üyesidir. ACT Association of Commercial Europe (Brüksel), Paley Center for Media (New York), World Economic Forum gibi kuruluşların yönetiminde yer alan Çolakoğlu, ulusal ve uluslararası şirketlere, kuruluşlara danışmanlık yapmakta, medya eğitimi vermektedir.

AYTAÇ DEMİRCİ 1983 yılında İstanbul’da doğdu. İzmir Atatürk Lisesi’nin ardından devam ettiği İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde Uluslararası İlişkiler okudu, Karşılaştırmalı Edebiyat yüksek lisansı yaptı. Semih S. Tezcan’ın *Boğaziçi Üniversitesi Rektörlük Hatıralarım* (İstanbul, 2014) ve Üstün Ergüder’in *Yükseköğretimin Fırtınalı Sularında: Boğaziçi Üniversitesi’nde Başlayan Yolculuk* (Doğan Kitap, 2015) anılarını, Faruk Birtek’in *A Hundred Years of Modernity 1889-1989: A Paradigm Story* (Vilnius, 2018) ve *Social Structure and the Genealogy of Change: The Transition to Capitalism in England and France* (Vilnius, 2020) çalışmalarını, Sabri Sayarı’yla birlikte Mustafa Abdülhalik Renda’nın *Hatırat* (YKY, 2018) ve *Günlükler 1920-1950* (YKY, 2019) eserlerini yayına hazırlamış, Yusuf Rıza Düvenci’yle birlikte *Bir Mücadele Gazetesi! Demokrat İzmir* (YKY, 2018) kitabını kaleme almıştır.

HAZIRLAYANLAR
NURİ M. ÇOLAKOĞLU
AYTAÇ DEMİRCİ

BOĞAZIÇI'NDE YANAN MEŞALE

*Robert Kolej'den Günümüze
Boğaziçi Üniversitesi'nde Verilen Mücadele*

Remzi Kitabevi

BOĞAZIÇI'NDE YANAN MEŞALE: Robert Kolej'den Gütümüze
Boğaziçi Üniversitesi'nde Verilen Mücadele
Hazırlayanlar: Nuri M. Çolakoğlu & Aytaç Demirci

© Remzi Kitabevi, 2022

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahiplerinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Proje: Robert Kolej Yüksek Okulu Öğrenci Birliği 1970-71
Yönetim Kurulu üyeleri Mehmet Yalıt, Ekrem Ekinci,
Burhan Karaçam, Ali Aynacı

Söyleşileriyle katkıda bulunanlar: Süheyl Açık, Tamer Akkaş,
Muharrem Aktaş, Jozef Amado, Ali Aynacı, Bülent Becan, Ülker Bilgin,
Yakup Dilmener, Ekrem Ekinci, Üstün Ergüder, Candan Fetvacı,
Deniz Gürsoy, Ayfer Hortaçsu, Mehmet Kabasakal, Burhan Karaçam,
Giray Veliöğlu, Mehmet Yalıt

Tasarım ve Uygulama: Canan Kahraman
Yayınevi editörü: Özlem İşbilir
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

Kapak fotoğrafı: Can Candan (Boğaziçi Üniversitesi Akademisyenleri
Nöbeti no.103, 4 Haziran 2021)

Arka kapak fotoğrafı: Robert Kolej öğrencilerinin
İstanbul yürüyüşü, 14 Kasım 1970

ISBN 978-975-14-2092-3

BİRİNCİ BASIM: Mayıs 2022

Kitabın basımı 3000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

TARİHE BİR NOT VE
KAMUOYUNA ÇAĞRI, 9

BAŞLARKEN, 11

BİRİNCİ BÖLÜM 1863'ten 1971'e Robert Kolej, 15

Yeni Bir Devrin İlk Perdesi: Kırım Savaşı.....	17
Aydınlanmacı Bir Misyoner: Cyrus Hamlin	18
Din ve Eğitim	20
Bebek'te Kurulan Robert Kolej.....	21
Eğitim Anlayışı ve Kurum Kültürü	25
Türkiye'ye Adanan Hayat	27
Uygulamalı Demokrasi Eğitimi: Öğrenci Birliği	28
Dönüşerek Gelişmek: Tarih Dev Adımlarla İlerlerken.....	32
Gelişen Türkiye'nin Yeni İhtiyacı: Yüksek Okul.....	35
Mali Kriz ve Özel Okullar Kanunu	39

İKİNCİ BÖLÜM Boğaziçi Üniversitesi'ne Doğru, 41

Yaklaşan Fırtına	43
Mütevelli Heyeti.....	46
Öğrenciler ve “Ders Dışı” Faaliyetler	48
Değişim, Ama Nasıl?	54
Değişen Öğrenci Profili	55
İlk Dekanlık Seçimi	56
Okulun Geleceği Tartışılıyor.....	59
Öğrenci Birliği'nde Yönetim Değişiyor	63
Sosyal Demokrat Grubun Zaferi	65
Kültür Haftası.....	66

Öğrencilerle Yönetim Arasındaki Mücadele	68
İkili Taktik.....	70
Kırılan İşgal	71
Kampüs Sorunu ve Fizibilite Raporları.....	75
Kütüphanenin Geleceği	77
Miting Kararı Alınıyor	78
İstanbul ve Ankara Mitingleri	80
Ankara Mitingi.....	82
Siyasilerle Temas.....	85
Abdi İpekçi'nin Kaleminden Robert Kolej Sorunu	88
Önü Alınamayan Şiddet	95
Şiddete Karşı Akıl.....	96
Sona Doğru.....	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Devam Eden Gelenek, 103

Devir Teslim	105
Neden Boğaziçi?	108
Yüksek Okul'un Yasal Statüsü	108
Mütevelli Heyeti'nin Ümidi	110
Boğaziçi Üniversitesi'nin İlk Akademik Yılı.....	110
Geleneği Sürdürenler	113
"İkinci Dünya Savaşı'ndaki İsviçre"	117
Tepkilere Neden Olan Yüksekokul.....	118
Öğretim Üyeleri YÖK'e Direniyor	121
Kazan Kaynıyor	123
Öğretim Üyelerinin İsyanı.....	126
Birlikte Gelişmek.....	127
Mezunlar Yuvaya Dönüyor.....	127
Genişleyen Paydaşlar Ağı ve BÜVAK.....	130
Bağışçılıkta Yeni Bir Dönem	131

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Özerk Üniversite: Mücadeleye Devam, 141

Tehlike Altındaki Değerler.....	143
Değerlerin Yaşatılması.....	146

21'inci Yüzyılın 21'inci Yılında Başlayan Direniş.....	149
Direnişin Dayanakları.....	151
Atanan Rektörle İlgili İddialar.....	158
Namlunun Ucundaki Öğrenciler.....	160
Kitleselleşen Direniş ve Öğrencilere Yönelik Şiddet.....	162
Boğaziçi'nin Değeri.....	164
Demokratik Değerlerin Savunulması	172
Titizlikle Atanan Rektör	174
Truva Atı.....	175
Boğaziçi Seçiyor.....	177
Alternatif Mezuniyet Töreni.....	179
“Emanete Sahip Çıkacağız”	181
Yararlı Bir Davanın Parçası Olmak.....	185

Ekler, 191

EK 1: Özerk Üniversite Raporu.....	193
<i>Ek: 1.A – “Gazi Mustafa Kemal Üniversitesi'ne Doğru”</i>	<i>193</i>
<i>Ek: 1.B – “Robert Kolej'in Bina ve Arsa Yüzölçümü</i>	
<i>Arnavutköy Kız Koleji'nden Fazla”.....</i>	<i>201</i>
EK 2: <i>Milliyet</i> gazetesi başyazarı Abdi İpekçi'nin Robert Kolej sorununu ele alan yazıları (19-24 Kasım 1970)	203
EK 3 : Hukuk Mücadelesi	216
EK 4: BÜVAK Mütevelli Heyeti'nin 30 Eylül 2021'de toplanan genel kurulunda okunan ortak açıklama	219
EK 5: “Boğaziçi Üniversitesi'nin Kuruluşu, '68 Kuşağının Ortaya Koyduğu Çok Önemli Eserlerden Bir Tanesidir”	220
EK 6: “40. Yıl Paneli”	229
EK 7: Tarihi Dayanışma	245

KAYNAKÇA, 247

DİZİN, 250

TARİHE BİR NOT VE KAMUOYUNA ÇAĞRI

Çağdaş Türkiye'nin dünya standartlarında yüz akı bir eğitim kurumu, bugün, bir varoluş mücadelesi içindedir. Sayısız sessiz kahramanın büyük emek ve özverileriyle, taş üzerine taş konularak inşa edilmiş ve bugünkü yüksek akademik seviyesine erişmiş bu eğitim kurumu, kültür mirasıyla birlikte gözlerimizin önünde yok edilmektedir.

Bugün, Boğaziçi Üniversitesi, ancak ideolojik bağnazlıkla açıklanabilecek bir dar görüşlülüğün baskısına karşı bütün gücüyle direnmektedir.

1863 yılında Bebek sırtlarında kurulan Robert Kolej uzanan tarihiyle Boğaziçi Üniversitesi, miras edindiği eleştirel düşünce ve ifade özgürlüğüne bağlılığı ile Türkiye'nin kültür, bilim ve teknoloji sahalarında gelişmesine katkıda bulunmuş, düşünsel ufukumuzun sınırlarını genişleten yaratıcı zihinler yetiştirmiştir.

Bundan yarım asır evvel, Robert Kolej'in Amerikalı mütevellileri, maddi kısıtlar nedeniyle Yüksek Okul'u kapatma kararı aldıklarında, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş idealleriyle yoğrulmuş öğrencileri ve öğretim üyelerini karşılarında bulmuşlardı. Türkiye'nin bu ilerici güçleri, Cumhuriyet'in refah içinde kalkınmış, çağdaş bir ulus hedefine duydukları inançla Türk eğitimine böyle bir darbe vurulmasına karşı koymuş, Yüksek Okul'un Bebek kampüsünde özerk bir Türk üniversitesine dönüşmesi için mücadele etmişlerdi.

O yıllarda, bu mücadelenin öncülüğünü üstlenen bizler, bugün Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleri, öğrencileri ve mezunlarının direnişinde bu köklü geleneğin ateşini görüyoruz. Elli yıl önce olduğu gibi, bugün de Boğaziçi Üniversitesi için verilen mücadele, akı ve vicdanı hür yurttaşlarıyla kalkınan, demokratik bir Türkiye için verilen mücadeledir.

Boğaziçi'nde Yanan Meşale

Bu belgesel kitap, tarihe düşülen bir not ve kamuoyuna bir çağrıdır.

Bu eser, kuruluşundan itibaren Türkiye'ye kazandırdığı değerleri unutmadan, bugüne kadar Boğaziçi Üniversitesi'nin yaşatılması ve geliştirilmesi için verilen mücadeleleri hatırlamamız için kaleme alınmıştır.

Böylece, Boğaziçi Üniversitesi'ni yok etmeye yönelik girişimlerin Türkiye'ye neleri kaybettireceği, geleceğimizi emanet edeceğimiz yetenekli gençlerimizin nelerden mahrum kalacağı, bütün yalınlığıyla ortaya konulmaktadır.

İnanıyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu değerlerine tam bir bağlılıkla yükselttiğimiz bu çağrımız karşılıksız kalmayacak, toplumun tüm vicdanlı kesimleri, yarınlara ve Boğaziçi Üniversitesi'ne sahip çıkmak için mücadeleyi sürdürecektir.

Saygılarımızla,

Robert Kolej Yüksek Okulu Öğrenci Birliği 1970-71
Yönetim Kurulu Üyeleri

Mehmet Yaltır (RK '71), Ekrem Ekinci (RK '71),
Burhan Karaçam (BÜ '72), Ali Aynacı (BÜ '72)

BAŞLARKEN

Yakın Tarihimizden Bir Demokrasi Kültürü Örneği

1863 yılında kurulan Robert Kolej, kurucularının ve ilk yöneticilerinin ileri görüşlü ve aydınlanmacı eğitim anlayışları sayesinde sağlam temeller üzerine oturtulmuş, kısa zamanda eğitim ve öğretimde yüksek kalitenin adresi olarak dünya standartlarına erişmekle kalmamış, yeni standartlar belirleyen bir niteliğe kavuşmuştur.

Türkiye'nin kesintisiz en uzun süre faaliyet gösteren eğitim kurumlarından biri olan Robert Kolej, 1960'ların ortalarına gelindiğinde değişen dünya ve Türkiye konjonktürünün etkisiyle eriştiği yüksek standartları sürdürmekte zorlanmaya başlamıştı. Bu dönemde giderek kızışan Soğuk Savaş'ın bir yansıması olarak, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de yükselen Amerikan karşıtlığı, Amerika'dan gelen bağışlarla ayakta duran Kolej'in finansmanını güçleştirmeye başlamış, dünya finans piyasalarında yaşanan dalgalanmaların da etkisiyle Amerikalı mütevelliler mali açıdan zor kararlar almak durumunda kalmışlardı.

Öte yandan, 1961 Anayasası'nın Türkiye'ye getirdiği yeni solukla genişleyen özgürlükler ortamında, 1960'ların sonlarından itibaren tüm dünyada yükselen öğrenci hareketleri, Türkiye'nin toplumsal yapısını da dalgalandırmaya başlamış, gençlerin giderek şiddetlenen eylemleriyle Türkiye, Soğuk Savaş'ın yeni bir cephesi hâline gelmişti. Büyük ideallerin peşinde ve tüm insanlık için daha yaşanabilir bir dünya hedefiyle toplumsal mücadele sahnesine çıkan milyonlarca genç, "eski"nin muhakkak değişmesi gerektiği konusunda birleşiyor, ancak "yeni"nin nasıl olması gerektiği konusunda bir türlü anlaşamıyorlardı. Fikir ayrılıklarının çok geçmeden keskinleşmesiyle karşıt kamplara bölünen gençler, birbirleriyle şiddetli bir çekişmenin içine girmişlerdi. Bir tarafta barışçıl gösteriler ve geniş kitleleri etkilemek yoluyla hedefe ulaşabileceklerini

düşünen sosyal demokratlar ile diğer tarafta silahlı mücadelenin kaçınılmaz olduğuna inanan ve giderek hızlanan bir şiddet sarmalına yuvarlanan solun çok çeşitli fraksiyonları arasındaki mücadele, 1960'ların sonlarına doğru, geleceği tehlike altına giren Robert Kolej kampüsüne de taşınmıştı.

1930'lardan itibaren Arnavutköy Amerikan Kız Koleji ve Bebek'teki Robert Kolej'in yönetimlerini birleştirmeye yönelik çabalar 1959 yılında bu iki köklü kurumun Mütevelli Heyetlerinin birleşmesiyle sonuçlanmış, yine aynı dönemde Robert Kolej Yüksek Okulu'nun kurulmasıyla İstanbul Amerikan Kolejleri, ortaokul ve lise seviyesinden yükseköğretime kadar uzanan yapısıyla Türkiye'de bir eşi daha bulunmayan büyüklükte bir eğitim kurumuna dönüşmüştü. 1960'ların sonlarına doğru bu büyüklükte bir eğitim kurumunu sürdürmek mali açıdan imkânsız hale geldiğinde Amerikalı mütevelliler, Yüksek Okul'u devre dışı bırakarak iki koleji Bebek kampüsünde birleştirmeyi düşünmeye başlamışlardı.

Bu noktada, yüksekokul öğrencileri ve onları temsil eden Robert Kolej Yüksek Okulu Öğrenci Birliği sahneye çıktı. Kuruluşundan itibaren öğrencilerini evrensel temel değerler ve özgürlüklerle donatıp onlara demokrasi ve katılımcılık aşulamakta olan Robert Kolej'de 20. yüzyılın başlarında Türkiye'nin ilk Öğrenci Birliği (Student Council) kurulmuştu. Tüm öğrencilerin görüşlerini özgürce ifade edip serbestçe tartışabildiği Öğrenci Birliği, okul yönetimi ile öğrenci kitlesi arasında sağlıklı iletişim kurulmasını sağlayan bir köprü vazifesi de görüyordu. 1960'larda şiddetlenen siyasi çekişmelerin etkileri Öğrenci Birliği'nde de hissedilmekle birlikte, okul içinde kök salmış bulunan hoşgörü ve çoğulculuk prensipleri sayesinde Öğrenci Birliği'nin demokratik işleyişi devam ediyordu.

Öğrenci temsilcilerinin, her yıl öğretim yılı sonuna doğru bütün öğrencilerin oy kullandığı bir seçimle belirlendiği Robert Kolej Öğrenci Birliği, öğrencilerin sözcüsü olarak istek, öneri ve görüşlerini okul yönetimine aktarıyor, okulun işleyişi ve öğrencileri ilgilendiren her konuyu demokratik bir platformda tartışarak okulun idaresinde öğrencilerin de söz sahibi olmasını sağlıyordu. Üstelik, Türkiye'de benzer ya da andıran yapıların olduğu okullarda öğrenci örgütleri birlik yönetimini yer

yer kaba kuvvetle etkileyebilirken, Robert Kolej Yüksek Okulu Öğrenci Birliği kendi içinde buna izin vermiyordu. Diğer okullarda siyasi çekişmeler silahlı çatışmalara evrilirken Robert Kolej Yüksek Okulu'nda öğrenci eylemleri ve boykotlar barışçıl bir ortamda gerçekleştiriliyor, okul yönetiminin de benimsediği bu yaklaşım sayesinde anlaşmazlıklar hemen her zaman tartışma ve ikna yoluyla gideriliyordu.

Robert Kolej'in kaderini belirleyecek gelişmelerin yaşandığı 1970 yılına gelindiğinde, Robert Kolej Yüksek Okulu'nun henüz yirmili yaşlarındaki öğrencileri, Yüksek Okul'un tasfiyesinin Türkiye için büyük bir kayıp olacağını görmüş, altyapısı ve eğitim olanaklarıyla bir üniversitenin gelişimi için en uygun yer olan Bebek kampüsünde özerk bir Türk üniversitesinin kurulmasını sağlamak için harekete geçmişlerdi. Öncelikle Öğrenci Birliği'nde örgütlenen sosyal demokrat gençler, okul yönetimini, Mütevelli Heyeti'ni, hocalarını, arkadaşlarını ve nihayet Türkiye kamuoyunu etkilemek için gerçekten sonuç almaya odaklı bir çalışma içine girdiler. Öğretim üyeleriyle birlikte komisyonlar oluşturarak kurulacak üniversitenin fizibilite çalışmalarını yaptılar, basınla temas kurdular ve dönemin kuvvetli kalemlerini etkilemeyi başardılar. Ankara'da ve İstanbul'da gösteriler, yürüyüşler düzenlediler. Kamuoyu desteğini sağladıktan sonra, önce Mütevelli Heyeti'ni yanlarına çektiler, ardından hükümet ve muhalefet partileri nezdinde ikna girişimlerinde bulunarak hedeflerine ulaştılar:

- Kız Koleji ve Robert Kolej Arnavutköy kampüsünde bir ortaöğretim kurumu olarak birleşti.
- Bebek kampüsünde yeni, özerk bir Türk üniversitesi kuruldu.
- Bu sayede Türkiye, Robert Kolej'in 19. yüzyıldan günümüze taşıdığı evrensel değerleri Atatürk'ün 1923'te Cumhuriyet'i kurarken hedeflediği çağdaşlaşma prensipleriyle birleştiren, çoğulculuk ve demokratik yönetim ilkeleriyle yoğrulmuş bir yükseköğretim kurumu kazandı.

Cumhuriyet'in yüzüncü yılına yaklaştığımız şu günlerde, Türkiye'nin toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişiminden yana olan hiçbir vicdanın kabul edemeyeceği bir siyasi saldırıya maruz kalan Boğaziçi Üniversitesi'nde, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin rektör atamasına karşı seslerini yükseltmesiyle başlayan mücadele, 160 yıllık geleneğin

sürdüğünü ve Boğaziçi Üniversitesi kurulurken yakılan meşalenin kuşaktan kuşağa aktarıldığını gösteriyor.

Bu kitap, ülkemizde az görülen türden örnek bir ortak çalışmadır; tek kişinin kaleminden çıkmamıştır. Genç ama deneyimli tarihçi-yazar arkadaşım Aytaç Demirci'nin titiz araştırması ve akıcı üslubuyla kurguladığı bu çalışmayı çok sayıda derinlemesine söyleşi ve bugüne kadar gün yüzüne çıkmamış sayısız belgeyle zenginleştirdik; 1960'lardan günümüze kadar yaşanan ancak ne yazık ki kamuoyuna yeterince mal olmamış olayları doğrudan tanıklarından aktararak bugüne ışık tutmaya çalıştık. Bu hikâyeyi, Robert Kolej Yüksek Okulu öğrencileri olarak verdikleri mücadeleyle Boğaziçi Üniversitesi'nin kurulmasına katkı sağlayan, mezun olduktan sonra bilim ve sanattan sanayi ve ticarete kadar toplumun her alanında Türkiye'nin kalkınmasına katkı sağlayan ve evleri bildikleri Boğaziçi Üniversitesi'nin gelişimi için hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen Mehmet Yaltır, Ekrem Ekinci, Burhan Karaçam, Ali Aynacı, Muharrem Aktaş, Süheyl Açkel, Tamer Akkaş, Jozef Amado, Ülker Bilgin, Yakup Dilmener, Deniz Gürsoy, Mehmet Kabasakal, Ayfer Hortaçsu, Giray Velioglu, Candan Fetvacı ve eski rektörümüz Prof. Dr. Üstün Ergüder'in anlatıları ve çok değerli katkılarıyla size aktaracağız. Dördüncü Bölüm için zengin görsel arşivini bizimle paylaşan ve ilk günden itibaren Boğaziçi Direnişi'nin görsel hafızasını oluşturan Can Candan'a, bize arşivini açan ve öğrencilik yıllarından bu yana sakladığı dokümanları bizimle paylaşan Bülent Becan'a müteşekkirimiz.

İyi okumalar,

Nuri M. Çolakoğlu

Mart 2022

BİRİNCİ BÖLÜM

1863'ten 1971'e Robert Kolej

Yeni Bir Devrin İlk Perdesi: Kırım Savaşı

Fransız Devrimi'nin yaktığı ulusçuluk ateşini tüm Avrupa'ya yayan Napolyon Savaşları ertesinde, eski düzenin Avrupa'da yeniden tesis ettiği Ahenk (*Le concert européen*), 1853 yılına gelindiğinde bir kez daha bozulmuştu. 1853 Temmuz'unda Rusya'nın Eflak ve Buğdan'ı işgal etmesiyle başlayan Kırım Savaşı, İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'nu korumak için Karadeniz'e devrin en büyük donanmalarını göndermesiyle bir Avrupa savaşına dönüşmüştü. İlk kez Rusya'ya karşı bir ittifakta bir araya gelen Osmanlı, İngiliz ve Fransız ordularının Sivastopol kuşatması sırasında İstanbul'un birçok yerinde İngiliz ve Fransız birlikleri için ordugâhlar kurulmuş, askeri hastaneler oluşturulmuştu.

1856 Mart'ında Paris Antlaşması ile son bulan Kırım Savaşı ertesinde Osmanlı İmparatorluğu'nun da dahil olduğu yeni bir Avrupa Ahengi tesis edilmiş, dünya basınının gün gün büyük bir merakla izlediği savaş, müttefik devletlerin halkları üzerinde derin tesirler bırakmıştı.¹ Savaş boyunca İngiliz, Fransız ve Amerikan gazetelerinden bu büyük dünya olayını heyecanla takip eden çok sayıda meraklı ve yardımsever, yaralı müttefik askerler ile ailelerine destek olmak için İstanbul'a akın etmişti.

İstanbul'a giden bu yardımseverler arasında, New York'un varlıklı tüccarlarından Christopher Robert da bulunuyordu. ABD'nin etkin misyoner cemiyetlerinden *Home Missionary Society*'nin 1828'den itibaren faal bir üyesi olan Robert, İstanbul'da bulunduğu günlerde, Kule-

1) Selçuk Akşin Somel, "Kırım Savaşı, Islahat Fermanı ve Osmanlı Eğitim Düzeninde Dönüşümler," *Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, haz. Halil İnalçık ve Mehmet Seyitdanlıoğlu, İş Bankası Kültür Yayınları, 2014, 692.

Elinizdeki kitap, 1863 yılında Robert Kolej'in kurulmasıyla başlayan köklü bir geçmişe sahip Boğaziçi Üniversitesi'nin üzerine inşa edildiği değerleri, akademik birikimini ve kuşaklardır bu değerlerin ve birikimin korunup geliştirilmesi için verilen mücadeleyi belgelemek amacıyla hazırlandı.

Robert Kolej Yüksek Okulu'nun 1971 yılında Boğaziçi Üniversitesi'ne dönüşmesi sürecinde yaşananları, ilk kez bu kitapta tüm ayrıntılarıyla okuyacaksınız.

Boğaziçi'nde Yanan Meşale, yıllardır Türkiye'nin kültür, bilim ve teknoloji sahalarındaki ilerleyişine hizmet eden Boğaziçi Üniversitesi'nin, onu bugünlere taşıyanların ve bugün Boğaziçi Üniversitesi için verdikleri mücadeleyle Türkiye'nin yarınlarına sahip çıkanların onurlu hikâyesidir.

"Son olarak bugün davaya büyük heyecanla sahip çıkmış öğrenciler konusunda bazı açıklamalarda bulunmak istiyoruz. Bu öğrenciler her zaman takdirle anılması gereken örnek bir davranış göstermektedirler. Zira kendileri için değil, kendilerinden sonra gelecekler için savaşmaktadırlar. Boykotları, yürüyüşleri, kolay sınıf geçmek gibi isteklerle değil, Türk eğitim sistemine bir kuruluşun kazandırılması, yüksekokulun muhafazası amacıyla düzenlenmektedir."

Abdi İpekçi, 24 Kasım 1970

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2092-3

9 789751 420923